

Ako ne još više.

Od **J. L. Perc-a.**

Rebe¹⁾ iz Nemirova nestajao je svakog petka ujutru za vreme Selihota, rasplinut u tankom vazduhu! Nigde se nije mogao naći, ni u sinagogi, ni u obema učionama, ili u nekom mjanu na molitvi, a izvesno ne kod kuće. Njegova su vrata bila otvorena, ljudi su ulazili i izlazili, kako im se prohtevalo — niko nije rebe-u ukrao što — ali nikoga nije bilo kod kuće.

Gde to može da bude rebe?

Gde bi bio, kad su velike svetkovine tako blisko, ako ne u nebu? Jevreji retrebuju održavanje života, mir, zdravlje; oni žele biti dobri i pobožni, ali njihovi gresi su veliki, a satana sa svojih tisuću očiju vrebava svet od jednog kraja do drugog, on vidi, optužuje i priča sve potanko — pa ko će onda pomoći, ako ne rebe? Tako su mislili ljudi.

Ali jednom dođe nekakav Litavac i stade se smejati! Vi znate Litavce — oni baš ne cene molitvenike i radije se kljukaju Talmudom i Decisorima. A ko bi se, pitam vas, sa jednim »Litavakom« upustio u disput?

Šta će biti od rebe?

»Ne znam i ne brinem se o tome«, reče on, sleže ramenima i već se rešio (što ti je Litavac!), da dozna.

Još iste večeri, odmah posle večernje molitve, prikrade se Litavac u sobu rebe-a, zavuče se ispod njegovog kreveta i tu ležaše mirno. Naumio je, da ostane tu čitavu noć, ne bi li doznao kuda ide rebe i šta radi za vreme Selihota.

Još nije svitao dan, kad on začu poziv na molitvu. Rebe je neko vreme bio budan. Litavac ga je za čitavo po časa čuo uzdisati i stenjati. Ko god je ikad čuo stenjanje nemirovskog rebe-a, znaće, kakva tuga za čitav Izrael, kakav duševni bol dolazi do izražaja sa svakim uzdisajem.

Zatim ču Litavac, kako ljudi ustadoše i ostaviše dom. Još uvek je tišina i mračno, samo jedan mali mesečev zrak prodire kroz prozor unutra. Docije je priznao, da bi mu bilo strah i zebnja, kad bi znao, da je sam sa rebe-om. Ali Litavac je duršan. On drhće i strepi kao riba, ali se ne miče.

Najzad ustade rebe (da dugo poživi!) takođe.

On ode do jednog ormara za odelo i uze jedan zavežljaj,

1) Naziv rabina kod Hasidima.

u kom je bilo ratarsko odelo; platnene čakšire, visoke čizme, kožuh, širok filcan šešir i širok kožni pojas, okovan bakrenim ekserima. Rebe obuče odelo.

Iz džepa kožuha visi kraj od debelog užeta, od ratarskog užeta.

Odlazeći rebe skrenu u kuhinju, sagne se i uze sekiru ispod kreveta, zadene je za pojas i ode iz kuće. Litavac drhće, ali je postojan.

Tišina jezovitog Selihot-dana pritisla je mračne ulice, nju ponekad prekida vika molitva iz kakvog malog Minjana ili stenjanje kakvog bolesnika iza prozora. Rebe korača tik uz zidove i drži se seni od domova. On ide od jednog do drugog, a Litavac iza njega. I Litavac čuje kucanje svoga srca, kako se meša sa teškim koracima rebe-a, ali ide za njim, i zajedno ostavljaju grad.

Iza grada je mala šumica. Rebe (neka dugo poživi) ulazi u nju. Učini trideset do četrdeset koraka i zastane mirno kod jednog malog drveta. Litavac vide sa čuđenjem, kako rebe uze sekiru i stade udarati u drvo. Vide, kako rebe čini udarac za udarcem, on ču, kako drvo puca i krši se. Malo drvo pade, a rebe ga iscepa u panjeve, a panjeve u iverje. Tada napravi snop, veže ga užetom, natovari ga na pleća, metne sekiru za pojas, ostavi šumu i vrati se u grad.

U jednoj od zadnjih ulica stade pred jednom siromašnom, trošnom, malom kućom i zakuca na prozoru.

»Ko je to?« — poviče neki uplašeni glas iznutra. Litavac zna, da je to glas neke Jevrejke, bolesne Jevrejke.

»Ja« — odgovori rebe u ratarskom dialektu.

»Ko je to?« — zapita glas dalje.

Rebe opet odgovori maloruski: »Vasil«.

»Koji Vasil? I šta hoćeš ti, Vasile?«

»Imam drva na prodaj«, reče lažni ratar, »vrlo jeftino, gotovo badava«. I odmah uđe. Litavac se prikrađe iza njega i vide pri slaboj svetlosti siromašnu sobu sa bednim, slomljenim nameštajem. U krevetu ležaše bolesna, u tralje uvijena Jevrejka, koja ogorčeno reče:

»Drva na prodaj? — a otkud meni, sirotaj udovici, novaca, da platim?«

»Daću ti drvo za šest grošića na veru!«

»A kako ću ti ikad platiti?« — jadikovaše sirota žena.

»Budalasto stvorenje!« — reče joj rebe. Pogle samo; ti si sirota, bolna Jevrejka, i ja ti rado poveravam snopić drva; verujem, da ćeš mi u svoje vreme platiti. A ti imaš velikog, moćnog Boga, a nemaš poverenja u njega? Čak ni onda, kad su u pitanju tričavih šest grošića!«

»A ko će naložiti vatru u peći?« — zastenja udovica.

»Izgledam li ja tako, kao da bih mogla zbog toga ustati, a moj sin je otišao na rad?«

»Ja ću umesto tebe ugrijati peć« — reče rebe. I rebe se moljaše Bogu, dok je slagao drva u peć, stenjući prvi deo Selihota. A zatim, kad se u peći razgore i drva počеше puckati, on izgovori, već mnogo veselije, i drugi deo Selihota. Treći deo je izgovarao, kad je vatra jako gorela, te je morao zatvoriti vrata od peći.

Litavac, koji je sve to video, ostade u rebe-a kao jedan od njegovih pristalica.

I docnije, kad bi neko rekao, kako rebe u danima Selihota rano ustaje i u nebo odleće, umesto da se smeje Litavac bi mirno dodao: »Ako ne i više«!

